

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Основи наукових досліджень
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут права. Кафедра історії
Розробник(и)	Лобко Наталія Вікторівна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	14 тижнів протягом 1-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг дисципліни становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 48 год. становить контактна робота з викладачем (32 год. лекцій, 16 практичних занять)
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Історія"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Формування у студентів цілісного уявлення про методи наукових досліджень та особливості їх застосування при здійсненні історичних наукових досліджень, а також про види наукових досліджень, порядок та особливості їх організації.

4. Зміст навчальної дисципліни

<p>Тема 1 Поняття про науку та її еволюція</p> <p>Наука як особлива форма людської діяльності. Наукова діяльність. Основний продукт, головна мета та функції науки. Виникнення науки та її еволюція. Наука античного світу, фундаменталізація науки, система наукових знань, наукові школи. Засади науки. Логіко-епістемологічні та соціально-культурні нормативи науки. Критерії науковості знання. Науковий апарат.</p>
<p>Тема 2 Історична наука в системі соціально-гуманітарних наук</p> <p>Класифікація наук: еволюція, основні критерії та підходи. Відмінності соціально-гуманітарних наук від природничих. Особливості соціально-гуманітарного пізнання. Історична наука в системі соціально-гуманітарних наук. Поняття, особливості, цілі та завдання історичної науки. Спеціальні історичні науки та їх предмети. Наукові спеціальності за класифікацією МОН України.</p>

Тема 3 Інформаційне забезпечення наукових досліджень

Національна система науково-технічної інформації. Загальні організаційні і правові засади регулювання інформаційних відносин. Закон України «Про інформацію». Науково-технічна інформація. Наукова інформація та її джерела. Науково-інформаційна діяльність. Інформаційні ресурси. Класифікація наукових видань. Наукові видання. Основні види видань встановлені державним стандартом. Періодичні видання. Фахові наукові видання та критерії фаховості. Вимоги до публікацій у фахових наукових виданнях. Реферати, реферативні огляди, дисертації. Наукометричні та реферативні бази даних. Авторський профіль науковця.

Тема 4 Принципи і стандарти академічної доброчесності

Поняття про інтелектуальну власність, її форми: винахід, відкриття, особливості оформлення та використання документів інтелектуальної власності. Професійна етика дослідника. Прояви псевдонауковості в академічному середовищі. Плагіат, його негативні наслідки. «Хижацькі видавництва» та «хижацькі журнали». Захист авторського права в наукових дослідженнях.

Тема 5 Поняття наукового дослідження та вимоги до нього

Поняття наукового дослідження. Об'єкт, предмет та мета наукового дослідження. Пізнавальні завдання у науковому дослідженні: емпіричні, теоретичні, логічні. Технічні та сутнісні вимоги до наукових досліджень. Науковий напрямок. Тема. Вибір теми дослідження та основні критерії вибору теми: актуальність, новизна, перспективність, ефективність тощо. Основні форми науково-дослідної роботи. Керівництво, планування та облік науково-дослідної роботи. Комплексна програма наукових досліджень. Зарахування результатів наукової діяльності. Наукові кадри. Форми підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів. Наукові ступені та вчені звання, порядок їх присудження. Наукові заклади України.

Тема 6 Курсові роботи, дипломні проекти, магістерські та докторські дисертації.

Курсова робота, її мета, завдання та обсяг. Етапи проведення курсової роботи. Співвідношення курсової та дипломної роботи. Різновиди дипломних робіт та специфіка їх підготування та захисту. Теоретико-методологічна специфіка підготування та захисту магістерської дисертації. Наукові ступені та вчені звання в організації наукових кадрів. Загальні правила оформлення науково-дослідних робіт.

Тема 7 Апробація, оприлюднення та публічний захист наукових праць

Засоби і форми апробації положень, висновків та дослідницьких результатів. Види наукових публікацій (монографія, стаття, автореферат). Монографія, підручник, навчальний посібник, наукова стаття. Доповідь, тези доповіді, науковий звіт. Рецензія та анотація. Конспект та реферативний виклад матеріалу. Поняття дисертації та автореферату. Визначення сутності результатів, їх значення та впровадження. Завершення роботи над рукописом та передача його до опублікування. Особливості підготовки кваліфікаційних робіт до публічного захисту та його процедура.

Тема 8 Загальнонаукові аспекти теорії та методології наукових досліджень

Теоретична основа наукових досліджень. Поняття методології та методики наукових досліджень. Особливості понять «метод», «науковий метод», «методика», «методика дослідження». Методи груп емпіричного, теоретичного та емпірично-теоретичного досліджень. Загальнонаукові методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, абстрагування, конкретизація, системний аналіз, функціональний аналіз. Способи викладення наукових теорій. Історичний, евристичний та аксіоматичний способи викладення наукових теорій.

Тема 9 Спеціально-історичні методи наукових досліджень

Система методів вивчення історії та їх особливості. Історико-критичний метод, верифікація даних джерел, конкретно-проблемний метод, історико-типологічний метод, порівняльно-історичний метод, кількісний метод, міждисциплінарний підхід в історичній науці.

Тема 10 Структура наукового дослідження. Організація наукових досліджень.

Наукове дослідження: пізнання як процес. Наукова проблема, її постановка та формулювання. Поняття актуальності дослідження та визначення ступеня його наукової розробки. Науково-дослідний процес, принципи його організації. Класифікація та основні етапи науково-дослідницьких робіт. Вибір теми. Планування. Вивчення та аналіз літератури та джерел. Композиція. Формулювання загальної і проміжної цілей дослідження. Написання наукової роботи та порядок її захисту.

Тема 11 Пошук інформації в процесі наукового дослідження та робота з джерелами.

Процес збору та аналізу наукової інформації. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Поняття, терміни та роль інформації в проведенні наукових досліджень. Джерела інформації. Первинна інформація. Вторинна інформація. Пошук вторинної документальної інформації з теми дослідження, бібліографічні видання. Отримання і аналіз первинної інформації. Інформація в інформаційно-пошукових системах бібліотек та установах науково-технічної інформації. Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації та автоматизовані системи обробки інформації на ЕОМ. Каталоги, їх види та характеристика. Бібліографічні видання. Техніка роботи з науковою літературою. Оформлення бібліографічного опису літератури та списку використаних джерел в процесі наукового дослідження. Праця дослідника в бібліотеці. Складання та оформлення бібліографії. Типологія письмових, образотворчих, архівних та інших джерел, методика їх пошуку та опрацювання. Музейні джерела дослідження. Використання Інтернету для пошуку наукової інформації. Інтернет-ресурси, специфіка їх використання. Бази даних сучасних інформаційних мереж.

Тема 12 Формування вченого як особистості та режим його праці.

Виховання творчих здібностей. Головна форма виховання творчих здібностей. Наукове покликання. Зовнішні і внутрішні мотиви, що зумовлюють тягу людини до наукової діяльності. Основні психологічні риси діяльності вчених. Працелюбність — запорука наукового успіху. Особливості розумової праці. Скептицизм як класична форма подолання на шляху до нових ідей. Значення особистої ініціативи у становленні особистості вченого. Критичне осмислення досягнень науки. Уявлення, фантазія та інтуїція у науковій творчості.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	отримати здатність здійснювати кваліфіковане проведення історичних наукових досліджень
PH2	формулювати теми та завдання наукових досліджень, застосовувати у науковій діяльності загально-філософські підходи, загальнонаукові та спеціально-історичні методи наукових досліджень,
PH3	правильно оформляти та оприлюднювати результати наукових досліджень, вести наукові дискусії

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.

Для спеціальності 032 Історія та археологія:

ПР7	Вміти інтерпретувати інформацію з різноманітних джерел (археологічні артефакти, архівні документи, усні свідчення, музейні експонати, періодика, наукові праці тощо).
ПР10	Демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі
ПР14	Вміти розглядати проблему дослідження з використанням відповідних джерел і бібліографії, аналізуючи та надаючи критичну і розповідну форму отриманим знанням.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Поняття про науку та її еволюція	
Лк1 "Поняття про науку та її еволюція" (денна)	Наука як особлива форма людської діяльності. Основний продукт, головна мета та функції науки. Критерії науковості знання.
Тема 2. Історична наука в системі соціально-гуманітарних наук	
Лк2 "Історична наука в системі соціально-гуманітарних наук" (денна)	Класифікація наук. Відмінності соціально-гуманітарних наук від природничих. Поняття, особливості, цілі та завдання історичної науки.
Пр1 "Історична наука в системі соціально-гуманітарних наук" (денна)	Мета та функції науки. Наука античного світу. Науковий апарат. Особливості соціально-гуманітарних наук. Поняття, особливості, цілі та завдання історичної науки. Спеціальні історичні науки та їх предмети.
Тема 3. Інформаційне забезпечення наукових досліджень	
Лк3 "Інформаційне забезпечення наукових досліджень" (денна)	Науково-інформаційна діяльність. Класифікація наукових видань. Фахові наукові видання та вимоги до публікації у них. Критерії фаховості. Наукометричні та реферативні бази даних. Авторський профіль науковця.
Тема 4. Принципи і стандарти академічної доброчесності	
Лк4 "Принципи і стандарти академічної доброчесності" (денна)	Інтелектуальна власність та її форми. Професійна етика дослідника. Прояви псевдонауковості в академічному середовищі. Плагіат.
Пр2 "Принципи і стандарти академічної доброчесності" (денна)	Науково-технічна інформація. Фахові наукові видання. Наукометричні та реферативні бази даних. Професійна етика дослідника. Плагіат і його негативні наслідки.
Тема 5. Поняття наукового дослідження та вимоги до нього	

<p>Лк5 "Поняття наукового дослідження та вимоги до нього" (денна)</p> <p>Поняття наукового дослідження. Об'єкт, предмет та мета наукового дослідження. Завдання у науковому дослідженні: емпіричні, теоретичні, логічні.</p>
<p>Лк6 "Поняття наукового дослідження та вимоги до нього" (денна)</p> <p>Вибір теми дослідження та основні критерії вибору теми. Форми підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів. Наукові ступені та вчені звання, порядок їх присудження. 4. Наукові заклади України.</p>
<p>Пр3 "Поняття наукового дослідження та вимоги до нього" (денна)</p> <p>Поняття наукового дослідження. Об'єкт, предмет наукового дослідження. Основні критерії вибору теми. Наукові та науково-педагогічні кадри. Наукові ступені та вчені звання. Наукові заклади України.</p>
<p>Тема 6. Курсові роботи, дипломні проекти, магістерські та докторські дисертації.</p>
<p>Лк7 "Курсові роботи, дипломні проекти, магістерські та докторські дисертації." (денна)</p> <p>Курсова робота, її мета, завдання та обсяг. Дипломні роботи та магістерські дисертації. Загальні правила оформлення науково-дослідних робіт.</p>
<p>Тема 7. Апробація, оприлюднення та публічний захист наукових праць</p>
<p>Лк8 "Апробація, оприлюднення та публічний захист наукових праць" (денна)</p> <p>Засоби і форми апробації дослідницьких результатів. Види наукових публікацій. Сутність наукових результатів, їх значення та впровадження. Особливості підготовки кваліфікаційних робіт до публічного захисту.</p>
<p>Пр4 "Апробація, оприлюднення та публічний захист наукових праць" (денна)</p> <p>Особливості підготовки курсових робіт. Загальні правила оформлення науково-дослідних робіт. Апробація дослідницьких результатів. Види наукових публікацій. Особливості підготовки кваліфікаційних робіт до публічного захисту.</p>
<p>Тема 8. Загальнонаукові аспекти теорії та методології наукових досліджень</p>
<p>Лк9 "Загальнонаукові аспекти теорії та методології наукових досліджень" (денна)</p> <p>Теоретична основа наукових досліджень. Поняття методології та методики наукових досліджень. Особливості понять «метод», «науковий метод», «методика», «методика дослідження». Методи груп емпіричного, теоретичного та емпірично-теоретичного досліджень.</p>
<p>Лк10 "Загальнонаукові аспекти теорії та методології наукових досліджень" (денна)</p> <p>Методи груп емпіричного, теоретичного та емпірично-теоретичного досліджень. Поняття та класифікація методів дослідження. Загальнонаукові методи дослідження.</p>
<p>Пр5 "Загальнонаукові аспекти теорії та методології наукових досліджень" (денна)</p> <p>Поняття та класифікація методів дослідження. Загальнонаукові методи дослідження належать: історичний, термінологічний, системний, інформаційний, пізнавальний, чи когнітивний, моделювання та ін. Загальнонаукові методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, абстрагування, конкретизація, системний аналіз, функціональний аналіз.</p>
<p>Тема 9. Спеціально-історичні методи наукових досліджень</p>

<p>Лк11 "Спеціально-історичні методи наукових досліджень" (денна)</p> <p>Система методів вивчення історії та їх особливості. Історико-критичний метод, верифікація даних джерел, конкретно-проблемний метод, історико-типологічний метод, порівняльно-історичний метод, кількісний метод, міждисциплінарний підхід в історичній науці.</p>
<p>Пр6 "Спеціально-історичні методи наукових досліджень" (денна)</p> <p>Історико-критичний метод, верифікація даних джерел, конкретно-проблемний метод, історико-типологічний метод, порівняльно-історичний метод, кількісний метод, міждисциплінарний підхід в історичній науці. Історичний факт, простір, процес, факт, час. Методологічні принципи.</p>
<p>Тема 10. Структура наукового дослідження. Організація наукових досліджень.</p>
<p>Лк12 "Структура наукового дослідження. Організація наукових досліджень." (денна)</p> <p>Поняття актуальності дослідження та визначення ступеня його наукової розробки. Визначення об'єкта, предмета, теми дослідження. Попереднє ознайомлення з літературою та визначення головних напрямків дослідження. Збирання і відбір інформації для проведення дослідження. Формулювання загальної і проміжної цілей дослідження.</p>
<p>Тема 11. Пошук інформації в процесі наукового дослідження та робота з джерелами.</p>
<p>Лк13 "Тема 11. Пошук інформації в процесі наукового дослідження" (денна)</p> <p>Загальна характеристика інформації. Роль інформації у наукових дослідженнях. Види джерел інформації. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Класифікація, структура та призначення наукових документів.</p>
<p>Лк14 "Наукові бібліотеки, їх організація і документальні ресурси." (денна)</p> <p>Інформація в інформаційно-пошукових системах бібліотек та установах науково-технічної інформації. Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації та автоматизовані системи обробки інформації на ЕОМ. Каталоги, їх види та характеристика. Бібліографічні видання. Техніка роботи з науковою літературою.</p>
<p>Лк15 "Архівні, музейні джерела дослідження. Інтернет-ресурси." (денна)</p> <p>Типологія письмових, образотворчих, архівних та музейних джерел, методика їх пошуку та опрацювання. Інтернет-ресурси, специфіка їх використання. Бази даних сучасних інформаційних мереж.</p>
<p>Пр7 "Пошук інформації в процесі наукового дослідження" (денна)</p> <p>Джерела інформації. Первинна інформація. Вторинна інформація. Пошук вторинної документальної інформації з теми дослідження, бібліографічні видання. Отримання і аналіз первинної інформації.</p>
<p>Пр8 "Наукові бібліотеки, їх організація і документальні ресурси." (денна)</p> <p>Каталоги, їх види та характеристика. Бібліографічні видання. Техніка роботи з науковою літературою. Оформлення бібліографічного опису літератури та списку використаних джерел в процесі наукового дослідження. Праця дослідника в бібліотеці. Складання та оформлення бібліографії.</p>
<p>Тема 12. Формування вченого як особистості та режим його праці.</p>

Лк16 "Формування вченого як особистості та режим його праці." (денна) Виховання творчих здібностей. Основні психологічні риси діяльності вчених. Особливості розумової праці. Виховання творчих здібностей

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка до опитування за темами 1- 8 семінарського заняття.
НД2	Підготовка мультимедійних презентацій

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Проблемні лекції
МН2	Практичні заняття.
МН3	Демонстрація презентацій.
МН4	Самостійне опрацювання додаткових матеріалів для дискусії

Лекції надають студентам теоретичну основу знань про сутність і закономірності еволюції України та українства, що розширює освітній компонент вузькоспеціалізованої підготовки фахівців негуманітарного профілю (РН 1). Практичне заняття – форма навчального заняття, при якому відбувається детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно до сформованих завдань (РН 2, РН 3).

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. ЗК 5. Здатність працювати в групі, розподіляти функції в колективній роботі. ЗК 7. Здатність породжувати нові ідеї (креативність).

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
5 (відмінно)	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	A	$90 \leq RD \leq 100$
4 (добре)	Вище середнього рівня з кількома помилками	B	$82 \leq RD < 89$
4 (добре)	Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	C	$74 \leq RD < 81$
3 (задовільно)	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	$64 \leq RD < 73$
3 (задовільно)	Виконання задовольняє мінімальні критерії	E	$60 \leq RD < 63$
2 (незадовільно)	Можливе повторне складання	FX	$35 \leq RD < 59$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	усне опитування
------	-----------------

МФО2	Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань
МФО3	Захист презентацій та рефератів

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Письмове тестування
МСО2	Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)

Контрольні заходи:

	40 балів
МСО1. Письмове тестування	40
	40

Контрольні заходи в особливому випадку:

	40 балів
МСО2. Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)	40
	40

Оцінка студента формується таким чином: усне опитування 40 балів; тестування 40 балів. індивідуальна презентація 20 балів.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи
ЗН2	Бібліотечні фонди
ЗН3	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проектори, екрани, смартдошки тощо)

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Колесников О. В. Основи наукових досліджень.
2	Корягін М.В., Чік В.Ю. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник
3	О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань Методологія наукових досліджень
4	Данильян О. Г. Організація та методологія наукових досліджень : навч. посіб.
5	Партико З.Основи наукових досліджень. Підготовка дисертації.
Допоміжна література	
6	Корбутяк В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень
7	Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень
8	Кириленко О., Письменний В. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях
9	Адаменко М. І. Основи наукових досліджень

10	Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень
11	Шейко В., Кушнарєнко Н. Організація та методика науково-дослідницької діяльності
12	Корбутяк В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень
13	Кислий В. Організація наукових досліджень
14	Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
15	Офіційний веб-сайт Центрального державного історичного архіву України, м. Київ URL : http://cdiak.archives.gov.ua/ .
16	Офіційний веб-сайт Центрального державного історичного архіву України, м. Львів URL : http://tsdial.archives.gov.ua/ .
17	Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL : http://www.nbuv.gov.ua .
18	Вища атестаційна комісія України URL : http://vak.org.ua